ՅԱՐԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ԿԱՅՍՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ,
ԴՐԱԿԱՆ և ԺԽՏԱԿԱՆ

“ԿԸ ՀԱՍԿՆԱ՞Ս ԻՆՉ ՈՐ ԿԸ ԿԱՐԴԱՍ։
Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿՐՆԱՄ ՀԱՍԿՆԱԼ,
ԵԹԷ ՄԷԿԸ ԻՆԾԻ ՉԲԱՑԱՏՐԷ”

ԿՐՆԱ՞ՆՔ ՄԵՆՔ ՄԵՋ ԱԽԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԿՈՉԵԼ

ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՅԻՍՈՒՍ՝ ՋԻԱՒՈ՞Ր ԹԷ ՀԵՏԵՒԱԿ

ԿԱՅՍՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, ԴՐԱԿԱՆ և ԺԽՏԱԿԱՆ

Ճէնկիզ Խան ապրեցաւ 1154-1224 և հաստատեց «Աւերումի կայսրութիւն» մը՝ Փեֆինէն մինչեւ Էրզրում: Լէնկ Թիմուրէն մինչեւ Ճէնկիզ Խան և Ծահ Ապպասի կայսրութիւնները թողուցին իրենց ետին՝ աւերում, բանդում, ածխացած դիակներու կոյտեր, հոգեվկում և լվկում կոյսերու: Միայն հիւսիսային Չինաստանի մէջ, համաձայն չինացի պատմագրի մը վկայութեան, Ճէնկիզ Խան սպաննած է տասնըմեկ միլիոն մարդկային արարածներ:

Լենկ Թիմուր, տասնըհինգերորդ դարուն, մարդկային եօթանասուն հազար գանկերով բուրգ մը կանգնել տուաւ Սպահանի մէջ... :

Այս մարդաջխարհը ականատես եղած է Ասորեստանի, Բաբելոնի, Մեծն Աղեքսանդրի, Հռոմի և Օսմանեան կայսրութիւններուն: Ամենատարածուն կայսրութիւնը եղած է Մեծն Բրիտանիան, որուն վրայ արեւը մայր չէր մտներ:

Ինչո՞ւ վերոյիշեալ կայսրութիւնները չկրցին գոյատեւել ու մարեցան առ յաւետ: Որովհետեւ սոյն աշխարհիակալ բռնատիրութիւնները անարդար ու փառասիրական նպատակներ հետապնդեցին միայն: Երկրորդ, իրենց անիրաւ ու մարդասպան տիրոջը (Սատանայի) պէս՝ եղեռնագործ էին: Ճշմարտութեան Վկայ Յիսուս Քրիստոս կը վկայէ ըսելով.

> «Դուք ձեր հօր՝ Սատանային զաւակներն էք և ձեր անոր ցանկութիւնները կատարել կ՛ուզէք: Անիկա սկիզբէն մարդասպան էր և ճշմարտութեան մէջ չմնաց, քանի որ ճշմարտութիւն չկայ անոր մէջ: Երբ ան սուտ խօսի՝ իր էութենէն կը խօսի, քանի որ ան սուտ է և սուտին հայրը»--Յով. Ը.44:

Համաշխարհի բոլոր կայսրութիւնները իրենց իշխանութիւնը ստացած են այս աշխարհի իշխանէն՝ Սատանայէն: Այս մասին Աւետարանը բացայայտ է: Յիսուս, անապատին մէջ Սատանան յաղթահարելէ յետոյ, կը վկայէ.

Սատանան հանելով Յիսուսը բարձր լեռ մը՝ և ակնթարթի մը մէջ իրեն ցոյց տուաւ: Անոր աշխարհի բոլոր թագաւորութիւնները եւ Սատանան ըսաւ Անոր.

"Այս բոլորին վրայ իշխանութիւն և անոնց փառքը, Քեզի կու տամ. որովհետեւ ինծի տրուած են և որուն որ ուզեմ՝ կու տամ

զայն: Արդ, եթէ ինծի երկրպագութիւն ընես՝ այդ բոլորը քուկդ պիտի ըլլան":

Սատանային իշխանութիւնը կը նշանակէ պերճանք, հեշտանք, ճոխութիւն, հարստութիւն, ստացուածք, զօրութիւն, իշխանութիւն, համբաւ, իմացական, մտաւորական և գիտութիւն որոնք կշռադատուելով կը մերժուին Յիսուս Քրիստոսի կողմէն:

Ան կը պատասխանէ Սատանային ու կ՛ըսէ: Գրուած է.

«Քու Տէր Աստուծո՛յդ երկպագութիւն պիտի ընես
և միայն զԱ՛յն պիտի պաշտես»--Ղուկ. Դ.5-8:

Յիսուսի Յարութիւնը լոյսի յաղթանակն է խաւարի վրայ, անմահութեան զօրութիւնն է մահուան վրայ, յաւերժական կեանքի իշխանութիւնն է մեռելութեան վրայ, սիրոյ յաղթանակն է ատելութեան վրայ, և բարութեան յաղթութիւնն է չարութեան վրայ:

Կէօթէի ստեղծագործութեան երրորդ և բարձր շրջանի ամենացայտուն արտայայտութիւնը՝ «Ֆաուստ» ողբերգութիւնն է: Ան իր գլուխ գործոց Ֆաուստը գրեց երբ ութսուն տարիքը աւարտած անցածէր: Ան, ուսումնասիրելէ յետոյ կախարդութիւնն ու հոգեհիմայութիւնը, գրեց "Ֆաուստ" ողբերգութիւնը: Իր յետազոտութեան որպէս արդիւնք պատմութեան հանձնեց Սատանային վերագրուած իշխանութիւնը, որ գիտնականներու կողմէ առասպել կը կարծուէր. Ֆաուստի ողբերգութիւնը կը կայանայ դեւի մը (Մեֆիստոֆել)ի հետ կնքուած դաշնադրութեան յանուն գիտութեան, հարստութեան և աշխարհիկ վայելքներու:

Աստուած ինչո՞ւ թող կու տայ, որ աշխարհատիրական կայսրութիւններ փորձեն իրենց իմաիաճ և կամայական ցանկութիւնները: Վերոյիշեալ հարցումին, ո՛չ ամբողջական պատասխանը կը գտնուի "Անառակ Որդի"ին մանրանկարին մէջ: Անառակ որդիին հոգին (անձնաւորութիւնը) շատոնց հեռացած էր հօրէնական տունէն նախ քան Անառակը ստանալով իր հօր ժառանգութիւնը մեկնեցաւ ագարակէն:

Մարդկային արարչագործութեան գլխաւոր տարբերութիւնը անասուններէն, ո՛չ թէ կը կայանայ անոր մարմնակա՛ն կառուցումին մէջ, այլ հոգեբանակա՛ն կազմուածքին: Մարդ արարածը նախագծուած ճակատագիր մը չունի: Իսկ եթէ նոյնիսկ ունենայ ըստ ոմանց, ան ունի "ազատ կամք" մը փոխարկելու իր ճակատագիրը ազատ կամքի մղումին:

Կենդանիները նախածրագրուած, են ապրելու ծառերու վրայ, խոռոչներու մէջ կամ դաշտերու վրայ: Մարդ արարած թէեւ սկսած է ապրիլ բարայրներու մէջ, սակայն այսօր կ՛ապրի պալատանման

դղեակներու որոնք շրջապատուած են դրախտանման պարտէզներով: Մարդ բալելով կը ճամբորդէր, իսկ այսօր օդանաւերով ու աստղանաւերով կը սաւառնի:

Հարցում մը, տեսա՞ծ էք որ կով մը կամ եզ մը ախոր մը իսկ կառուցած է: Թռչունները բոյներ կը շինեն, բայց ի՛նչ որ կը շինէին հազարաւոր տարիներէ ի վեր, նոյնանման բոյն կը շինեն:

Փոփոխութիւն մը չկայ՝ իրենց նախածրագրէն դուրս չեն ելած:

Բարեշրջութեան "հերոսներ"ը ոչ թէ չեն գիտեր այս վիճելի կէտերը, այլ՝ չե՛ն ուզեր գիտնալ: Ջայլամութիւնը միայն թռչուններու ցեղին չպատկանիր, կարգ մը "գիտնականներ" ալ իրենք զիրենք նոյն դասակարգին դասած են խրելով իրենց գլուխը աւազի մէջ:

Վերադառնանք մեր նիւթին:

Ինչպէս մեծ ու հսկայ կամուրջներու կառուցումները կը պահանջեն մանրանկար, ըմբռնելու զանոնք զանազան առընչութեամբ, նոյնպէս ալ "Անառակ Որդի"ին առակը մանրանկարն է ազատ կամքին: Մարդ արարածներուն շնորհուած ազատ կամքը, այդ աստուածային մասնիկը, պարտ է ապացուցել մարդ արարածի կողմէն, նախքան որ ան արժանանայ յաւիտենական կեանքի:

Մարդիկ որքան ալ նախասահմանումով մը ծնած ըլլան, իրենց վճռակամութեամբ յաճախ կրնան հակազդել նախասահմանեալ ճակատագրի մը պարտադրանքները և փոխել անոնց ընթացքը: Ոչ ոք իրաւունք ունի ըսելու թէ ճակատագրականութիւնը անձի մը կամքէն աւելի հզօր է: Որքան աւելի կատարելագործուինք, այնքան աւելի կը խուսափինք ճակատագրէն:

Յիսուս ըսաւ.

«Խնդրեցէ՛ք Աստուծմէ և պիտի տայ ձեզի, փընտռեցէ՛ք և պիտի գտնէք, բաղխեցէ՛ք և պիտի բացուի ձեզի. որովհետեւ խնդրողը պիտի ստանայ, փնտրողը պիտի գտնէ և բաղխողին առչեւ դուռը պիտի բացուի»:

Վերոյիշեալ զեկոյցը մարդու ճակատագիրը կը չէզոքացնէ ու ազատ կամքի գործածութիւնը կը զօրացնէ: Մարդ այլեւս իր կոյր ճակատագրին ստրուկը դառնալէ կը դադրի, որովհետեւ իր խընդրանքով, իր թակելով ու իր փնտռելու ազատ զօրութեամբ կրնայ փոխել իր նախասահմանուած կարծեալ վիճակը:

«Եւ անոնք որ դպան՝ բժշկուեցան»--Մարկ. Ջ.56:

Անոնք որոնք ուզեցի՛ն փոխել իրենց ճակատագիրը, կրցա՛ն բարելաւել իրենք զիրենք: Նաւապետ մը չի կրնար փոթորիկը կեցնել, բայց կը նաւարկէ այնպէս, որ նաւը չզարնուի ապառաժներու:

Մարդ կենդանիներէն կը տարբերի իր գիտակցական վարքով, բարոյական սկզբունքով և ինքնիշխանութեամբ: Մարդուն բնորոշ է իր ինքնագիտակցութիւնն ու ստեղծագործական աշխատանքը:

Դեմոսթենէս բաղաբական գործիչ և ճարտասան Հին Յունաստանի, ծնած է մօտ 384-ին Աթենք: Յամառ ջանասիրութեամբ և յատուկ վարժութիւններով Դեմոսթենէս յաղթահարած է իր խօսակցութիւնը խանգարող բնական թերութիւնները (թոթովախօսութիւն, կարճաշնչութիւն, ուսը ցնցելու սովորութիւն եւն):

Պատմութեան մէջ անհամար են կայսրութիւններ, թագաւորութիւններ ու ազգեր, որոնք նման "Անառակ Որդի"ի ապրեցան բմահաճ ու կամայապաշտ: Ասոնց մէջ բանինե՞ր վերադարձան հօրէնական տուն չենք գիտեր: Մի միայն որոշ է, թէ անո՛նք որոնք ապաշխարեցին և "իրենք իրենց եկան", վերագտան հօրէնական տունը և հայրական բարեգալուստ ողջոյնը:

Աստուծոյ շնորհած ազատ կամքը ո՛չ միայն անհատներու է, այլ նաեւ ազգերու և կայսրութիւններու: Մարդ արարածը ճշմարտութիւնը փաստարկութեամբ չտեսներ, այլ յայտնութեամբ: Մարդ ոչ թէ հրաշքի և փաստի կարիքը ունի հաւատալու, այլ խոնարհութեան և զիջումի շնորհը:

Քրիստոսի Մարդեղութեան շրջանին, մտաւորական կրօնաւորներ, տեսան աստուածայայտ Յիսուսի հրաշքներն ու բժշկութիւններն ու փոխանակ հաւատալու, նախանձեցան և սպաննեցին զԱյն որ եկած էր տալու կեանք ու առաւել կեանք:

Աշխարհի կայսրութիւնները նշոյլներն են գալիք Աստուծոյ Թագաւորութեան: Աշխարհի բոլո՛ր կայսրութիւններու բանակները բշուած ու մղուած են կռուիլ, սպաննել իրենց դիմացի անծանօթ զինուորը կամ սպաննուիլ անոնց զէնքով: Բազմահազար ու բազմամիլիոն երիտասարդներ ջարդուած ու անշնչացած են իրենց գարուն տարիքին, ո՛չ թէ հերոսանալու և կռուելու համար, այլ պարտադրաբար: Աշխարհազօր պետութիւններու իշխանութիւնը և կեանքը դարձաւ սնանկ ու վաղանցուկ առանց հոգեւոր ու բարոյական վեհ արժէքներու:

Պատմութեան մէջ անբաղդատելի միայն մէ՛կ պայքարամարտ մը տեղի ունեցած է, ուր մահացածները կը նկատուին նահատակ ու մարտիրոս: Սոյն մարտահրաւէրը հաւատքի՛ ռազմն էր:

Այս սուրբերն ու հաւատարիմները ո՛չ թէ բշուածներ ու ցնորապաշտներ եղած են, այլ իրատեսներ, գաղափարականի հաւատացող տեսլապաշտներ: Աստուծոյ Թագաւորութեան սպասաւորողներ ու անձնուրաց հետեւողներ Յարուցեալ Քրիստոսի:

Այս զինուորեալները ո՛չ թէ սպաննած ու ջարդած են իրենց հակառակորդները, այլ բժշկա՛ծ են զանոնք, սիրա՛ծ են զանոնք ու անոնց հաւատքի ճանապարհին նահատակուած են նման Թադէոս

ու Բարդողիմէոս առաքեալներուն ու Հռիփսիմեան կոյսերու:

Այսպիսի նուիրեալներո՛ւ ու զԱստուած սիրողներո՛ւ շնորհիւ է, որ Հայկական Եկեղեցին կը գոյատեւէ ու երկու հազար տարի է որ չէ՛ կորած: Այս նահատակներու երամին ու զԱստուած չտեսած հաւատացողներուն համա՛ր է, որ Աստուծոյ Թագաւորութիւնը (Երկնայի՛ն Կայսրութիւնը) պիտի գայ աշխարհի վրայ:

Եկեղեցին իր բազմամիլիոն հաւատացեալներով կ՛աղօթէ երկու հազար տարիէ ի վեր, ու կը յառաջէ ըսելով.

«Եկեսցէ՝ Արքայութիւն Քո. Եղիցին կամք Քո որպէս յերկինս և յերկրի»:

Եթէ կը կարծուի, թէ սոյն աղօթքը կրկնութիւն մըն է նման կռապաշտ ծիսակա՛ն աղօթքներու, մեծապէս կը սխալինք:

Անճնանուէր նահատակներ աղօթքո՛վ սլացած են Յաւիտենականին, հասած են Անհասին, տեսա՛ծ են Անտեսանելին, ընդգրկա՛ծ Աննահմանը և օր մը պիտի ապրի՛ն Յաւիտենական խոստացեալ կեանքը Աստուծոյ Թագաւորութեան մէջ:

Խորհուրդը, իրականին՝ տեսանելիին ու շօշափելիին ներըզգալի նշանն է, որուն միջոցաւ տեսանելի ճեւերու տակ անտեսանելի շնորհները կը ստացուին:

Խորհուրդ բառը կը նշանակէ, թէ քրիստոնեայ անհատը յարաբերութեան մէջ կը մտնէ անտեսանելի, անշօշափելի, բայց զգալի և իմանալի հոգեկան կարողութիւններու հետ: Խորհուրդով Քրիստոնեան կ՛ապրի երջանկութիւնը Աստուծոյ ներկայութեան:

Խորհուրդը՝ հանդիպումն է Աստուծոյ և մարդու, որովհետեւ տիեզերական մեծ Խորհուրդը Աստուած Ի՛նքն է:

Քրիստոսի Պայծառակերպութիւնը նախափորձ կամ նախաուղեգիծ մըն էր Աստուծոյ Թագաւորութեան: Վայրկեանի մը համար Յիսուս ցոյց տուաւ Իր նախամարդեղութեան փառքը ապացուցելու համար Պետրոսի վկայութիւնը, թէ Ի՛նքն է Աստուծոյ Միածինը, որուն պարտ են մտիկ ընել:

Յիսուս Քրիստոս Իր առաքելութեամբ քարոզեց Աստուծոյ թագաւորութիւնը, Իր հզօր հրաշագործութիւններով շարժման մէջ դրաւ թագաւորութեան ներքին արտայայտութիւնը և բոլոր անոնք, որոնք ունէին հասկացողական սիրտեր, դարձան բաժնեկիցը Իր յայտնութիւններուն:

Քրիստոս, Տէրն ու Գլուխն է Եկեղեցիին: Քրիստոսի թագաւորութիւնը, որպէս խորհուրդ, ներկայ է երկրի վրայ, որ է, Իր Եկեղեցին: Պանդուխտ Եկեղեցին սուրբ է, բայց ոչ կատարեալ:

Քրիստոսի երկրորդ Գալստէն առաջ Եկեղեցին մեծ նեղութենէ և դերահաւատութենէ պիտի անցնի:

Յիսուս Ի՛նք ըսաւ

«Վերջին օրերուն դժուար ժամանակներ պիտի գան, որովհետեւ մարդիկ պիտի դառնան անճնասէր, դրամասպաշտ, ամբարտաւան, ծնողներուն անհնազանդ, ապերախտ, սրբութիւնները ոտնակոխող, տմարդի, անգութ, չարախօս, անհանդուրժող, դաժան, բարիին թշնամի, մատնիչ, անպատկառ և աւելի հեշտանքը սիրող՝ քան զԱստուած»:

«Երբ գայ մարդու Որդին՝ արդեօք հաւատք պիտի գտնէ՞ երկրի վրայ»
--Ղուկ. ժը.8, ԻԱ.12:

«Մարան աթա» խօսքը արամերէն բացագանչութիւն մըն է, որ մեծ տեղ ունէր Քրիստոսի վերահաս Երկրորդ Գալուստին սպասող եկեղեցւոյ աղօթական-ծիսական կեանքին մէջ (հմմտ. Յայտ.ԻԲ.20)

Կարեւորը Քրիստոսի Երկրորդ Գալուստին ժամն ու ժամանակը գիտնալը չէ այլ իբրեւ լոյսի որդիներ՝ այդ գալուստին միշտ պատրա՛ստ ըլլալը է--Ա.Թես. Ե.1, 5-10:

Անմահութեան հաւատացող մեր նահատակ սերունդի ձայնին արձագանգն է այս վերոյիշեալ խօսքերը, որոնք սկզբնաւորութիւն առին Յիսուսի հրաշափառ Յարութենէն: Նահատակաց Օրը կը դադրի՛ այլեւս մեր Հայ ինքնութիւնը, "Ես այսինչ այսինչեանը" չեմ «Նահատակաց Օրը», այլ իրարու եղբայրներ ենք: Այսօր մեր անհատական սեփական ինքնութիւնը չկայ: Այսօր մեր հաւաքակա՛ն ինքնութեան օրն է, մեր պատկանելիութեան վկայութեա՛ն պահն է: Հայրենիքի տէրը և ծառա՛ն ըլլալու գիտակցութիւնն է, հաւաքակա՛ն գիտակցութիւնը:

«Մարտիրոսներ և սուրբեր են մեր Ապրիլեան նահատակները և անոնց ճօնուած իւրաքանչիւր խօսք՝ վաւերացումը անոնց սրբութեան»:

Երջանկութիւնը դիցաբանական կառերու լծուած բարիք մը կամ բախտաւորութիւն մը չէ, այլ՝ աստուածային հոգեկան վիճակ մըն է մատչելի բոլորին: Հեթանոս աստուածներուն համար՝ աւելի հաճելի էր զոհը քան աղօթքը: Համեստ ու աղաջական աղօթքները միջոցներ են հոգեւոր ապրումի և բարձրացումի: Ինչո՞ւ, որովհետեւ մարդու խոնարհ ու պաղատական դիրքաւորումը ցոյց կու տայ մարդո՛ւ և Աստուծոյ գերազա՛նց առնչութիւնը: Աստուածայայտնութիւնը բանաստեղծութիւն է ոչ իբրեւ վէպ, այլ իբրեւ իրականութիւն և կեանք:

Յիսուս մե՛ծ ըլլալը կամ աշխարհիկալ ըլլալը չ՛արհիլեց, այլ ճամբա՛ն և միջոցը ցոյց տուաւ իր աշակերտներուն: Ան ըսաւ.

«Գիտէք որ ազգերու իշխանները կը տիրեն իրենց հպատակներուն վրայ, և ղեկավարները կ՚իշխեն իրենց ժողովուրդներուն վրայ. բայց ձեր պարագային այդպէս պէտք չէ ըլլայ: Եթէ ձեզմէ մէկը ուզէ մէծ ըլլալ՝ պէտք է ձեր սպասաւորը ըլլայ, և եթէ ձեզմէ մէկը ուզէ առաջին ըլլալ՝ պէտք է ձեր ծառան ըլլայ, որովհետեւ Մարդու Որդին ինքն ալ, չեկաւ ուրիշներու կողմէ սպասաւորութիւն ընդունելու, այլ սպասաւորելու և իր անձը շատերու փոխարէն որպէս փրկանք տալու»:--Մատթ. Ի.25-28:

Քրիստոնէական հաւատքը, շարժումը կամ աշխարհակալութիւնն ալ սկսաւ այս երկրի վրայ: Ան սկսաւ խոնարհ մսուրի մը անհրապոյր միջավայրին մէջ: Անոր զօրավարները սուր և նիզակ բարձրացողները չեղան: Յիսուսի առաքեալները իրենց գացած տեղերը ահասարսուռ վախ ու ջարդ չսփռեցին, այլ կեա՛նք, հոգւոյ խաղաղութիւն ու մխիթարութի՛ւն շողարձակեցին:

Քրիստոսի զօրավարներն ալ հիմնեցին աշխարհակալութիւն, որ կը տեւէ ցարդ: Մարդկային պատմութեան ամենաերկա՛ր աշխարհակալութիւնը, Սուրբ Եկեղեցւոյ գոյութիւնն է: Երկու հազար տարիներ ու կը գոյատեւէ տակաւին, ոչ թէ թանգարաններու մէջ, այլ մարդոց սրտերուն, անոնց ծառայութեա՛ն ու նաեւ չօշափելի ու տեսանելի իրողութիւններ: Պատճա՞ռը, որովհետեւ անոր հիմնադիրները, (առաքեալները) փոխանակ թափելու ուրիշներո՛ւ արիւնն ու արցունքը, անոնք թափեցին իրե՛նց արիւնը ծառայութեամբ ու նահատակութեամբ: Եկեղեցւոյ կառուցումին շաղախը պարզ գետի ջուրով չմիացուց քարն ու աղիւսը, այլ Քրիստոսը սիրողներու եղբայրակա՛ն արիւնով:

Յիսուսի դիւցազնաշունչ աշակերտները իրենց արշաւանքին ետին չթողուցին աւերակներ ու մոխրակոյտեր, այլ իրե՛նք դարձան լուսեղէն ջահեր ու իրենց մարմիններով լուսաւորեցի՛ն խաւար աշխարհի սիրտն ու հոգին: Վայրագ ու հեշտասէր Ներօն կայսրի օրով, բազմահարիւր հաւատացեալներ կուպրով ծեփուած այրուեցան Հռոմի մէջ լուսաւորելու համար իրիկուան խաւարը ու նաեւ խաւարակուռ սրտերը:

Հրեայ խախամապետ մը Թէբսասէն, կը հիանայ Յիսուսի երկնայայտ խօսքերուն ու կ՚ըսէ իր բրիստոնեայ բարեկամներուն.

> «Դուք բրիստոնեաներդ որքա՜ն բախտաւոր էք որ մէկ
> Անձնաւորութիւն մը ունիք հետեւելու, որուն մէջ կը
> տեսնէք զԱստուած ու կը կոչէք Հայր Տէր և Քրիստոս»:

Դուրսէ՛ն դիտող մը միայն կը տեսնէ բրիստոնեայի մը բախտաւորութիւնը:

5-րդ դարուն Ն.Ք. Եփեսացի Հերագլիթիսի իմաստասիրական ըմբռնումին միջոցաւ "խօսք" բառը, Յուն. Լոկոս, գործածութեան

դրուեցաւ բացատրելու համար տիեզերական սկզբունքը:

Քրիստոսի Աւետարանը կը գերազանցէ հելենական և հեթանոս ստոյիկեան աւանդութիւնները, գործածելով հանդերձ անոնց իմաստասիրական կարգ մը մասնագիտական բառերը ինչպէս՝ «Բան»՝ «Խօսք» կամ «Միտք» բանականութիւն, տրամաբանութիւն և իմաստութիւն բառերը:

Յովհաննու աւետարանագիր իր «սկիզբէն էր Բանը» ասութեամբ կը մատնանշէ Յիսուս Քրիստոսի պատմական սկզբնաւորութիւնը, որ կը սկսի բոլոր սկիզբներու նախա-սկիզբէն: "ԲԱՆ" բառը յոյն իմաստասիրութեան մէջ կը կոչուէր տիեզերքը ղեկավարող բանական միտք սկզբունքը: "Սկիզբէն էր Բանը" տրամաբանականօրէն կը նշանակէ, թէ ստեղծագործութենէն առաջ գոյ էր ՄԻՏՔԸ, սակայն մարդիկ ու մարգարէներ լման չհասկցան մինչեւ Յիսուս Քրիստոսի Մարդեղութիւնը:

Այսօր, Քրիստոնէութիւնը արուեստի բոլոր մարզերուն մէջ, դարձած է բանաստեղծութիւն, բանդակ, իմաստասիրութիւն կամ նկարչութիւն, գրականութիւն կամ գեղարուեստ:

Քրիստոնէութիւնը, մաքրելով և սրբացնելով հեթանոս աստուածութեան ծանօթութիւնը, ստեղծեց երկրպագական և աղօթո՛ղ բանաստեղծութիւն և աստուածճանաչում:

Քրիստոնէութիւնը, Քրիստոսի հաւատալ, Անոր հետեւիլ, ամէն Կիրակի Եկեղեցի երթալ և Ս.Պատարաքի հաղորդուիլ մը չէ՛ միայն:

Քրիստոնեայ ըլլալ, աշակերտի՛լ է Յիսուսի, գործակիցներ դառնալ է Աստուծոյ մեծ ծրագրին՝ Անոր Թագաւորութեան:

Այս խիստ շահեկան հարցումը Պետրոս աշակերտ ուղղած էր իր Վարդապետ Յիսուսի, ըսելով.

«Ահա՛ մեր ամբողջ ունեցածը ձգեցինք և հետեւեցանք ձեզի. մենք ի՞նչ պիտի ըլլանք»--Մատթ. ԺԹ.27:

Պետրոս աշակերտին նոյն հարցումը կը կրկնուի բազմամիլիոն ննջեցեալներու ու նահատակներու կողմէ նաեւ այսօր: 4-րդ և 5-րդ դարուն Եկեղեցին այնքա՛ն մեծցաւ ու բաղաբականապէս զօրացաւ, որ բրիստոնեաներ մոռցան թէ Եկեղեցին ժամանակաւո՛ր հիմնարկութիւն մըն է վկայելու Աստուծոյ Թագաւորութիւնը, և ո՛չ թէ ի՛նքն է իրական և գործո՛ն երկնային Թագաւորութիւնը:

Չենք կրնար հաւատալ թէ, երկրի վրայ մարդու գոյութիւնը պատահական դիպուածի մը ադիւնքն է կամ ճակատագրի մը պատահարը: Մարդ արարածին գործօն մասնակցութիւնը իր գիտակցութեան և իմացականութեան պատճառաւ չափազանց մտերիմ ու սերտ է անհուն տիեզերքին հետ: Մարդկային սոյն գերազանց իմացական կարողութիւնը մեզ կը ստիպէ հաւատալ, որ մարդ էակը նպատակի մը համար ստեղծուած արարած է, ու ոչ պատահա-

կանութեան մէկ կոյր ու ժամանակաւոր արտադրութիւնը:

Հայ Թարգմանիչներու գծած ճամբան՝

«Տեսնե՛լ է տեսանելիէն անդին Անտեսը, ժամանակաւորէն անդին՝ Յաւիտենականը "գնացք"էն անդին "հաւատք"ը, այսինք դէպքերէն և իրողութիւններէն անդին զանոնք յառաջ բերող Զօրութիւնը»:

Կեանքի մէջ նպատակ չունեցող մարդը անանուն մարդն է. կեանքը ինքնանպատակ, ինքնավախճան իրողութիւն մը չէ, անհունութեան մէջ խարխաբող աննպատակ երթ մը չէ: Նպատակ դարձած աշխատանքը նոր տեսակի նիւթապաշտական հեթանոսութիւն է ֆիզիքական պահանջներու գոհացումը պէտք է նկատուի կեանքը պահպանելու միջոցը և ոչ անոր նպատակը: Մարդկային կեանքը առանց անմահութեան՝ անիմաստ ու աննպատակ գոյութիւն մըն է: Կեանքը նպատա՛կ մը հետապնդել է, պայքար մըն է կատարելութեան հասնելու: Տագնապեալ աշխարհ կը որոնէ և կը պայքարի գտնելու համար նոր, արդար և խաղաղ իրաւակարգի մը:

Ցաւ և տառապանքը յաղթահարուելու են, որովհետեւ անոնց ետին և անդին բա՛ն մը գոյութիւն ունենալու է: Եթէ տառապանքէն ու ցաւէն անդին ուրիշ բան չկայ, լաւագոյն բանը անճնասպանութիւն է:

Սրբութիւնը Աստուծոյ ներկայութիւնն է մարդու հոգիին մէջ. Աստուծոյ շնորհքը, լոյսը, մտերմութիւնը, Անոր կամքին գործադրութիւնը ամէն գնով, միշտ ու ամէն տեղ: Որոնց կեանքի նպատակն է՝ Եկեսցէ Արքայութիւն Քո:

Մարդ եթէ չկրնար ըմբռնել իր վախճանականութիւնը՝ իր կեանքին նպատակը, համեմատաբար տիեզերական կարգին, ան չի կրնար չըմբռնել կամ ժխտել իր պաշտօնին միջեւ գոյութիւն ունեցող վախճանական համեմատութիւնը: Օրինակ, Աչքը ունի իւրայատուկ այնպիսի կազմութիւն մը, որ կը թոյլատրէ իրեն տեսնել՝ լոյսը: Առանց վախճանական նպատակի կապակցութեան՝ մարդկային կազմուածքին գործօն կարողութիւնները, գոյութիւն ունենալու որեւէ պատճառ պիտի չունենային:

Դրական ու յաւերժական կայսրութիւնը, Աստուծոյ Թագաւորութիւնն է երկրի վրայ: Յաւերժութեան լուսաբացը ծնունդ առաւ Գողգոթայի տառապանքներէն ու թափուր գերեզմանէն: Յիսուսով անցեալը կը դադրի անցած ըլլալէ. Իրմով ներկան կը դադրի անցաւոր ըլլալէ. Իրմով յաւերժութեան մրմունջը կը դառնայ Քայլեր:

Քրիստոսի Յարութեամբ մարդոց տարեդարձը պիտի փոխուի դարա-դարձի, հազարամեակներու և յաւերժութեան: Հարիւրաւոր խաչքարեր դէպի երկինք կը նային ու յաւերժութեան ակունքէն, ապրողներու յաւերժութեան զրոյց կու տան: Առաքեալներու

կեանքը համակ, եղաւ զրկանք ու տառապանք, նուիրում, պայքար ու նահատակութիւն որպէսզի չկորնչի յաւերժութեան Լոյսը՝ Յիսուս Քրիստոս: Որովհետեւ սոյն յաւերժութեան լոյսին մէ՛ջ պիտի ապրին նահատակները: Յիսուս Քրիստոս կ՛ըսէ.

«Եկէ՛ք, Հօրս կողմէ օրհնեալները, և ժառանգեցէ՛ք այն արքայութիւնը, որ ձեզի համար աշխարհի սկիզբէն պատրաստուած է: Որովհետեւ անօթի էի և զիս կերակրեցիք,ծարաւ էի և ջուր տուիք, օտարական էի և ընդունեցիք զիս, մերկ էի և հագցուցիք ինծի, հիւանդ էի և հոգ տարիք ինծի, բանտի մէջ էի և այցելեցիք ինծի» Մատթէոս ԻԵ.34-36:

Վարձատրուիլ և գնահատուիլ ո՛չ երեւակայական ու ո՛չ ալ օդային ցնդաբանութիւն է, այլ աստուածային անկորնչելի պարգեւ:

Յիսուս կ՛ըսէ.

«ժառանգեցէ՛ք աշխարհի սկիզբէն ձեզի համար պատրաստուած արքայութիւնը»:

Ուրիշ առթիւ Յիսուս ըսաւ.

«Երանի՛ հեզերուն, որովհետեւ անոնք երկիրը պիտի ժառանգեն»--Մատթ. Ե.5:

Այս չ՛ինաղ երկրագունտը, որ մարդկային արբանեակէ կ՛երեւի որպէս ջնջին կապոյտ կէտ մը, պիտի դառնայ աստուածային դրախտի սկզբնատրութիւնը, այսինքն "Երկինքի Արքայութիւն"ը:

Դանիէլ մարգարէն իր վախճանական տեսիլքներու որպէս վերջակէտ կ՛ըսէ 7:26-27 համարին մէջ.

«Բայց ատեանը պիտի բազմի, ու անոր իշխանութիւնը պիտի վերցնեն, զանիկա մինչեւ վերջը բնաջինջ պիտի ընեն ու կորսընցնեն եւ թագաւորութիւնը ու իշխանութիւնը, ու բոլոր երկինքին տակ եղող թագաւորութիւններուն մեծութիւնը Բարձրեալին սուրբերուն ժողովուրդին պիտի տրուի. անոր թագաւորութիւնը յաւիտենական թագաւորութիւն է, ու բոլոր իշխանները անոր պիտի ծառայեն ու պիտի հնազանդին»:

Տիեզերքի Արարիչը մարդուն մէջ դրած է անմահութեան իղձը, մարդ կը տենչայ մշտական կեանքին, կ՛ուզէ ապրիլ յաւերժօրէն:

Այս ըղձանքը ինքնի՛ն գրաւականն է յաւիտենականութեան:

Յիսուսը սիրողներ և Անոր յուսացողներ կ՛ըսեն. «Չենք նայիր տեսանելի բաներուն, այլ՝ անտեսանելիներուն, որովհետեւ տեսանելիները ժամանակաւոր են, իսկ անտեսանելիները՝ յաւիտենական»--Բ Կորնթ. Դ.18

Մայիս 20, 1997
Թորոնթօ

“ԿԸ ՀԱՍԿՆԱ՞Ս ԻՆՉ ՈՐ ԿԸ ԿԱՐԴԱՍ։
Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿՐՆԱՄ ՀԱՍԿՆԱԼ,
ԵԹԷ ՄԷԿԸ ԻՆԾԻ ՉԲԱՑԱՏՐԷ”

Գործ Ը.30-31։

Աստուածաշունչ կարդալը մարդկային հոգին կը վսեմացնէ և անոր կեանքին ուղղութիւն կու տայ։ Աստուածաշունչին մէջ կը խօսին "օձ"ը, "Սատանան", "մարդը", "հրեշտակ"ը, և Աստուած։

Ինչպէս կրնան այդ բոլորը աստուածաշունչ կոչուիլ։ Անոնք բոլորը որոնք խօսած են Ս. Գրիին մէջ, Աստուծոյ արտօնութեամբ խօսած են ի շինութիւն մարդ արարածին։

Պօղոս առաքեալ, մեզ շփոթութիւնէ ազատելու համար կը գրէ.

«Աստուած Ընտ միջոցներով ու շատ կերպերով Առաջուընէ խօսեցաւ մեր հայրերուն հետ մարգարէներով, իսկ այս վերջին օրերս Իր Որդիովը խօսեցաւ մեզի հետ»--Եբր. Ա.1-3։

Յիսուս, Աստուծոյ մարդեղացեալ Խօսքն է՝ Բանն Աստուծոյ. Յիսուս եկաւ աշխարհ որպէսզի յայտնէ մեզի թէ ո՞վ է Աստուած։ Ուստի Ան կ՛ըսէ.

«Ես ֆու խօսֆդ անոնց տուի, ու
աշխարհ զանոնք ատեց»--Յովհ. ԺԷ.14-17։

Աստուծոյ Խօսքը կարդանք՝ ոչ թէ կարդացա՛ծ ըլլալու համար, այլ կարդանք հասկնալու համար՝ մտառութեամբ, սերտելով և աղօթելով։ Ներկայ մարդկութիւնը կ՛ապրի յարափոփոխ գաղափարներու և շփոթութեանց դարու մը մէջ։ Չենք գիտեր թէ ո՛վ ենք մենք, ուրկէ՛ կու գանք և ո՛ւր կ՛երթանք, ի՛նչ է իմաստը կեանքին և ի՛նչ է իմաստը պատմութեան։

Աստուածաշունչը նոր սերունդներուն հետ նոր լեզուով պէտք է խօսի, Իր յաւիտենական պատգամը արդի մարդուն մտքին ու սրտին հասցնելու համար։ Ջայն կարելի է կոչել իմաստալից և բացատրակա՛ն թարգմանութիւն։ Նման շփոթութեանց մէջ Աստուածաշունչը կը մատուցանէ չորս նիւթեր՝

1. Աստուած, Արարիչն է երկնի ու երկրի։ Ան կը կառավարէ ոչ միայն բնութիւնը, այլ նաեւ համաշխարհային պատմութիւնը։

2. Մարդ, գագաթնակէտն է արարչագործութեան, Աստուծոյ պատկերով և նմանութեամբ ստեղծուած, սակայն չափահասութեան չէ տիրացած։

3. Յիսուս Քրիստոս, գերագոյն յայտնութիւնը Աստուծոյ, աշխարհի Փրկիչն ու Աստուծոյ Որդին է:

4. Յաւիտենական կեանքի իրագործումն ու մատուցումը, մարդկութեան համար, Յիսուս Քրիստոսի անձնուիրումովն ու սիրովը պիտի իրագործուի:

«Աստուածաշունչը Սրբազան Փարոս մըն է այն նաւաստիներուն համար, որոնք չեղած են, դէպի նաւահանգիստ իրենց ճամբէն և իրենց ուղղութիւնը պիտի վերագտնեն հետեւելով յստակ լուսոյ նշանի մը՝ բարձր փարոսի մը կատարէն:
Նոյնպէս Ս. Գիրքը կրնայ ուղեցոյց մը ըլլալ կեանքի ծովուն մէջ ուղեկորոյսներուն՝ զանոնք առաջնորդելով դէպի աստուածային կամքի նաւահանգիստը»--
Սրբ. Գրիգոր Նիւսացին 330-395:

«Աստուածաշունչ Մատեանը Հայց. եկեղեցւոյ կեանքին մէջ կեդրոնական դիրք մը կը գրաւէ: Մեր մշակոյթի պատմութեան ամենէն ստեղծագործ և հիմնադրոշմ ազդակն է հանդիսացած»--
Գարեգին Ա. Կաթողիկոս:

Ոսկան Երեւանցին, 1666-ին Ամսթերտամի մէջ հրատարակեց առաջին Հայերէն Աստուածաշունչը:

«Թէեւ Հայկական մատենագրութիւն մը չէ ան, սակայն Հայ գրականութեան և բանահիւսութեան ակնաղբիւրը դարձած է: Հայ Ոսկեդարի ուժականութիւնն է: Հայ այբենգիմի ծննդագործիչն է և Հայ պայքարամարտի ոգին ու անոր յաւերժութեան գրաւականը----մարդ և Աստուած յարաբերութիւնն է:»

Աստուածաշունչը նկատելի ազդեցութիւն ունեցած է համաշխարհային մշակոյթի զարգացման վրայ:

Սրբ.Գիրքը, որ 15 դարեր առաջ թարգմանուած է Հայերէնի՝ մեր ազգային լեզուին, թարգմանուա՞ծ է արդեօք նաեւ մեր անձնական՝ մեր սիրտերո՛ւ լեզուին: Մարդու մը կեանքին ամենէն ազնուական պահը ա՛յն է, ուր անիկա Աստուածաշունչի ամենէն անկապ կարծուած պատմութիւններուն և ասացուածքներուն մէջէն կը լսէ Հօրը ձայնը, Աստուծոյ սիրոյն բարբառը՝ իր սրտին լեզուին

թարգմանուած: Աստուածաշունչի թարգմանութեան յիշատակը կրցա՞ւ մեր հոգիներուն մէջ բազմեցնել Աստուծոյ Խօսքին զօրութիւնը թափ տալու համար մեր եռանդին և մտածողութեան՝ դէպի հոգենորոգ կեանքի մը խոյանքը:

Աստուածաշունչը պատուհան մըն է դէպի յաւիտենականութիւն: Երբէ՞ն ի վեր չենք կարդացած զայն: Աստուածաբաններ կը հետաքրքրուին Աստուածաշունչի գրականութեան վերաբերեալ հարցերով և հեղինակներով, և ոչ թէ Աստուածաշունչին պատգամովը: Յիսուս Ինքզինք կը կոչէ "Աստուծոյ Խօսք"ը, "Բանն Աստուծոյ", ոչ թէ գրութիւն մը, այլ իմաստատրող և ապրող Մեկնաբանութիւն մը: Ոչ թէ ո՞վ գրած է Սրբ. Գիրքը, այլ ո՞վ յայտնաբանած է զԱստուած: Յիսուս Քրիստոս ապրեցաւ որպէս կենդանի Աստուածայայտնութիւն և հայելացումը սէր Աստուծոյ:

Եկեղեցի մը երբ մոռնայ կամ անտեսէ Սուրբ Գիրքը, Անոր բացատրութիւնն ու մեկնաբանութիւնը, ան կը դադրի Աստուծոյ եկեղեցին ըլլալէ: Երբ բրիստոնեայ մը Սուրբ գիրքը իր ետեւը կը թողու, ան կը դադրի մեր Տիրոջը և Փրկչին ճշմարիտ աշակերտը ըլլալէ:

Աստուածաշունչը գրուած չէ փաստելու համար թէ Աստուած կայ, այլ յայտնելու համար Անոր գործընթացքը մարդկային պատմութեան մէջ: Սրբ. Գիրքը Աստուծոյ Խօսքն է, և անոր արժէքը արտաքին բաներէն աւելի, մեզի մատակարարուած հոգեւոր սնունդին մէջ կը կայանայ:

Աստուածաշունչի մասնագիտական գիտելիքները չեն որ մեզ աւելի լաւ բրիստոնեաներ պիտի ընեն, այլ հոգեկան զգաստութիւնները, որոնք կը նշանակեն՝ մեր հոգեւոր գիտութեան գործարումները:

Աստուծոյ օգնութեամբ կրնանք անգամ մը եւս թարգմանել Իր Խօսքը այժմէական լեզուով զայն մարմնացնելով մեր ներկայ կեանքին մէջ, որպէսզի Աւետարանը կարենայ ապրիլ, և ապրելով, կարենայ ազատել այսօր ինչպէս միշտ ազատած է "ես"ին ու մեղքին գերիները: Աստուածաշունչին մէջ կը զգանք Աստուծոյ ջերմ շունչին յաղորդականութիւնը, հոն կը տեսնենք Յիսուս Քրիստոսի կազդուրիչ աւետիսը՝ հոգւոյ փրկութիւնը: Աւետարանը թափանցելու է ոչ միայն մեր իմացականութեան, այլ մեր ամբողջակա՛ն էութեանը: Աստուածաճանաչումը պարզ հետաքրքրական ժամանց մը կամ տեղեկութիւն հաւաքել ըլլալու չէ՛, այլ մարտակոչ մը ճանչնալո՛ւ, յարաբերելու և մտերմանալու Աստուծոյ հետ:

> «Ես յեղափոխական բրիստոնեայ մըն եմ և Սրբ.Գիրքը եղած է իմ ուղեցոյցս...Իմ երկրիս ողբալի և ընդվզեցուցիչ պատմութիւնը զիս մղեց պայքարելու ժողովուրդիս դատին ու իրաւունքներուն համար:

Բոլոր Հնդիկ կիները միասնաբար ստացան այս մըր-
ցանակը, որ պիտի ծառայէ Գիւղացիներու Միութեան
Յանձնախումբին»--Ռիկոպերթա Մենչու:

Սուրբ Գրին կարեւորութիւնը Անոր աստուածաբանական
յատկանիշները չեն, այլ Անոր դերը մեր կեանքին մէջ:

Յիսուս «Առանց առակի ոչինչ կը խօսէր անոնց, բայց Իր աշա-
կերտներուն առանձինն ամէն ինչ կը մեկնէր--Մարկ. Դ.34:

Մարմնաւորի և տեսանելի միջոցով Յիսուս կը ջանայ բա-
ցատրել հոգեւորը: Եկեղեցին եւս պարտաւոր է բացատրել այն
բոլոր իրողութիւնները որոնք մեր քրիստոնէական կեանքը կը
հարստացնեն: Յիսուս, չբացատրուած, չպատճառաբանուած բան մը
չէ ձգած, եթէ ընդունակութիւնն ունիս տեսնելու, լսելու, զգալու,
մտածելու և տրամաբանելու: Աղօթքի պահը այն սրբազան պահն
է, որ հնարաւոր չէ բացատրել, այլ պէտք է զգալ և ապրիլ: Յիսուս
Քրիստոս ոչ միայն ճշմարտութեան Վարդապետ մը, այլ տիպար
նմոյշ մը և ապրո՛ղ Բացատրութիւն մըն է:

Սոկրատ ընդնշմարել տուաւ՝ հոգիին մատչելի լուսաւոր բար-
ձունքները, շրջեց բարոյականն ու օրէնքները իր ժամանակին.
Մովսէս դատապարտեց մեղքը և յանցանքը: Պուտտա զանազանեց
չարն ու բարին. բայց թէ՝ Սոկրատի, թէ՝ Մովսէսի և թէ Պուտտայի
կը պակսի բացարձակ ոգեկանութիւնը, որով համակուած է Խօ՛սքը
Յիսուսի, որ գո՛րծ է միանգամայն:

Մարդկային հոգւոյն վրայ իմացականութիւնն ու կամքը կը
նշմարեն լո՛յսը Էակի մը, որ կ՛իրագործէ մարդոց մէջ ճշմարիտը,
բարին, օրէնքը, բացարձակ և անհուն կերպով, անիկա Աստուած է:

Ուստի աղօթե՛նք ու խնդրե՛նք Անկէ, որ մեկնաբանէ մեզի Իր
Աւետարանը:

Քրիստոսի խօսքերը մեկնաբանուելու են ներկայ հասկացողու-
թեան: Մեկնաբանողը՝ թարգմանն ըլլալու է Աստուծոյ Խօսքին. ան
բացատրելու է բազմազան կերպերով՝

Ա- .ապրումով, Բ- .քարոզելով, Գ-.ջատագովելով, գրութեամբ:

Մեկնաբանելու ամենազդեցիկ կերպը՝ Եկեղեցիին և եկեղե-
ցականին ապրելակերպն է:

Տեսնե՛լ, միայն արտաքին կերպարանքին նայիլ չէ: Տեսնե՛լ
լոկ մարմնական աչքով ակնարկ մը նետել չէ, այլ մտքով և հո-
գիով ներթափանցել, ըմբռնել և ճանչնալ է առարկան կամ անձ-
նաւորութիւնը: Տեսողութիւնը միայն մարմնական աչքով չէ, այլ
հոգիին և սրտին տեսանելիութեամբն է: Յիսուս իրականացուց և
ըմբռնելի դարձուց զԱստուած մարդկային հասողութեան:

Իր ապրումով, նուիրումով և անձնազոհ խաչելութեամբ
ճշմարտապէս ցոյց տուաւ աշխարհամարդուն Աստուծոյ իմանալի՛

նկարագիրը և սէրը հանդէպ մարդկութեան:

Յիսուսի հաւատալու պահանջը փոխակերպումն է ենթակային անձնականութեան և անոր հոգեկան ըմբռնումներուն:

Քրիստոնեային կեանքը և վկայութիւնը աստուածակեդրոն է բրիստոսահայեաց ըմբռնումով, ան կ՛ապրի ա՛յն հաւատոով ու ա՛յն Աստուծմով, որ յայտնուեցաւ Յիսուս Քրիստոսի ապրումովն ու Սուրբ Հոգւոյն վկայութեամբ:

Յիսուս Քրիստոսը ճանչնալ գիտելիքներ ամբարել չէ միայն, այլ ճանչնալ է Ջինքը: Ջճանչնալով պաշտելը՝ կռապաշտութիւն է, և գոհացում չկրնար տալ երբեք:

Պօղոս առաքեալի խորհրդաբանական աղօթքը առ Աստուած, որպէս աղերս ու խնդրանք բոլոր այն եկեղեցիներուն համար որ հիմնած էր իր աւետարանչական ուղեւորութեան ընթացքին, ան կ՛աղօթէ ըսելով.

«Ահա թէ ինչու, ծունկի կու գամ մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի Հօր առջեւ, ...որպէսզի դուք, իր փառքի մեծութեան համեմատ, իր Հոգիին միջոցով զօրութեամբ ամրանաք ձեր ներքին մարդուն մէջ. այնպէս որ, հաւատքին շնորհիւ, Քրիստոս բնակի ձեր սիրտերուն մէջ, և դուք սիրով արմատացած ու հաստատուած ըլլաք և կարենաք հասկնալ բոլոր սուրբերուն հետ, թէ ինչ է լայնութիւնն ու երկայնութիւնը, բարձրութիւնն ու խորութիւնը, կարենաք ճանչնալ Քրիստոսի սիրոյն գիտութեան գերազանցութիւնը, որպէսզի լեցուիք Աստուծոյ լրիւ ամբողջութեամբ»--Եփես. Գ.14-19:

Պօղոս առաքեալի համար ի՞նչ կը նշանակէ
ճանչնալ Յիսուս **Քրիստոսը**.--Փիլ. Գ.7-11:

«Ինչ որ ինծի համար շահ էր, վնաս կը նկատեմ
Քրիստոսի համար: Եւ, արդարեւ, ամէն բան վնաս
կը նկատեմ մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի գերազանց
գիտութեան վերաբերմամբ: Անոր համար ես ամէն
բանէ զրկուեցայ--և այդ ամէնը աղբ կը սեպեմ--
որպէսզի շահիմ Քրիստոսը և անոր մէջ գտնուիմ
ոչ թէ անոր համար որ ունիմ իմ արդարութիւնս՝
որ Օրէնքէն է, այլ Քրիստոսի հաւատքէն եղած ար-
դարութիւնը, որ Աստուծմէ եկող արդարութիւնն է
հաւատքով, որպէսզի ճանչնամ զայն ու անոր յա-
րութեան զօրութիւնը, և մասնակից ըլլամ անոր
չարչարանքներուն, կերպարանակից՝ անոր մահուան,
որպէսզի այս կերպով հասնիմ մեռելներէն յարութիւն
առնելուն»:

Սեպտեմբեր 3, 2000

Յիսուս ինչո՞ւ աւետարանելու պաշտօն ստացաւ: Որովհետեւ՝
ա. Ժողովուրդը աղբատ էր, յուսահատ և ստրկացած:
բ. Տիրոջ Հոգին Իր վրան էր:
գ. Աստուած Ջինք օծեց և կոչում շնորհեց:

1. «Տիրոջ Հոգին իմ վրաս է, զիս ատոր համար իսկ օծեց. զիս ղրկեց աղբատներուն աւետարանելու, սրտաբեկ հոգիները բշկելու, գերիներուն ազատում քարոզելու և կոյրերուն՝ տեսողութիւն, կեղեքուածները ազատ արձակելու, Տիրոջ ընդունելի տարին հռչակելու»-Ղուկ. Դ.18:

դ. Հաւատալ Յիսուսի կը նշանակէ հաւատալ Իր աւետարանին:

Աւետարանն ու անոր հոգին՝ հաւատացեալներ պատրաստող անփոխարինելի դարբնոցն է: Խարիսխն է յոյսի և հիմն հաւատքի. Յիսուս Քրիստոս ցանած էր Աւետարանին սերմերը հոգիներուն մէջ և այժմ կը թրջէր զանոնք Իր Արիւնովը: Աւետարանել՝ անձնազոհութեամբ և ծառայութեամբ կը գործադրուի, ո՛չ խօսքով միայն: Աստուածայայտնիչ Աւետարան, որուն մէջ բառերէ աւելի ապրումներ կան և աղմուկէ աւելի՝ լռութիւն:

Հեթանոսութեան մէջ կը գոռար սարսափի անտես աստուածները, Հին Կտակարանին մէջ Օրէնքի Աստուածը իսկ Աւետարանին մէջ կր մնչէ «Շնորհքի, Ճշմարտութեան» և Սիրոյ շօշափելի և տեսանելի Աստուածը՝ (Յիսուսի Մարդեղութեամբ): Հին Կտակարանի մէջ կը բացուի փրկութեան ճանապարհը Իսրայել ժողովուրդին առջեւ, իսկ Նոր Կտակարանի մէջ՝ համա՛յն մարդկութեան համար: Փիլիպպոս սարկաւագ «Սուրբ Գիրքի այդ հատուածէն սկսելով՝ անոր (Եթովպացի ներքինիին) աւետարանեց Յիսուսը» --Առաք. Ը. 35:

Աւետարանը կը սկսի ոչ թէ Քրիստոսի Սրբ.Ծնունդով այլ անոր Յաղթակա՛ն Յարութեամբ: Հինգերորդ Աւետարանը քրիստոնեաներուն ապրած կեանքն է: Աւետարանը՝ չկրնար քարոզուիլ առանց սիրոյ և ծառայութեան: Իբր Լոյս բանականութեան, իբր Յոյս Հոգւոյ, իբր սէր անհունօրէն ջերմ սիրտի մը: Ամենէն աւելի Քրիստոնեայ եմ ըսողները կարիքը ունին Աւետարանի ճառագայթող լոյսին:

Աւետարանին անդիմադրելի յառաջխաղացքը չի դադրեցաւ Քրիստոսի խաչելութեամբ, այլ Քրիստոսի ներումի շնորհը.

«Հա՛յր, ներէ՝ անոնց, որովհետեւ չեն
գիտեր թէ ինչ կ՛ընեն»

դարձաւ փրկագործութեան ուժականութիւնն ու բայլերգը առաքեալներուն: Աւետարանին վերոյիշեալ խօսքերը փոխարկուեցան ճառագայթարձակ Լոյսերու և արթնցուցին համայն աշխարհա-

մարդը ու նաեւ բեզ ու բու բոլոր սիրելիներդ իրենց կալանբուած մահաբունէն:

Աւետարանները չգրուեցան որպէս պատմական հետաքրքրութիւններ, ո՛չ ալ կենսագրութիւններ, այլ Աւետարանները գրուեցան ցոյց տալու եկեղեցիին հաւատբը և գործօն դաստիարակչական բարոզութիւնը: Աւետարանը Յիսուս Քրիստոսի հաւատբի վկայութիւնն ու յայտարարութիւնն է: Աւետարանները փաստարկութիւններն են Աստուծոյ պատմական իրագործութիւններուն մարդոց կեանբի՛ն ու պատմութեան գործընթացբին մէջ:

Աւետարանը կարելի է ուսանիլ մագաղաթներու, բանդակներու, մանրանկարներու, խաչբարերու, յուշաղբիւրներու և տաճարներու վրայ կենդանի շունչով փորագրուած իր պերճաբարբառ արուեստագիտութեամբ: Բայց ամենազդեցիկ և յաւերժական տպաւորութիւնը՝ մեր ծառայութեամբ ու անձնուիրումով է: Դո՛ւն ի՞նչ կը գրես բու ապրումովդ բու զաւակներուդ և շուրջիններուդ հոգւոյն վրայ:

Հաւատացեալը կարիբը ունի շարունակ վերադառնալու Աւետարաններուն և թափանցելու Յիսուսի կեանբին և Անոր ցոյց տուած կենդանի՛ աստուածայայտնութեան: Յիսուս Քրիստոս ճըշմարիտ պատուհանն է որ ցոյց կու տայ Աստուծոյ սրտին խորբը:

Հին Կտակարանի մէջ Աստուածայայտնութիւնը կը սկսի Մովսէսի օրէնբներով, կը զարգանայ Սաղմոսներու մէջ, կը բարձրանայ և կը յառաջդիմէ երկնաբարձ գագաթներ մարգարէութեան մէջ ու գերագոյն կատարին կը հասնի Յիսուսի Մարդեղութեամբ, Անոր ապրումով և զոհողութեամբ:

Կարգ մը յարանուանութիւններ միլիոններ կը ծախսեն նորահաւատ գտնելու համար, մինչ Հայ եկեղեցին պահպանած է Քրիստոնէութիւնը իր զաւակներու արիւնով և նահատակութեամբ:

Աստուածաշունչին մէջ կը զգանբ Աստուծոյ ջերմ շունչին յաղորդականութիւնը, հոն կը տեսնենբ Յիսուս Քրիստոսի կազդուրիչ աւետիսը՝ հոգւոյ փրկութիւնը: Աւետարանը գրող հեղինակներու կեդրոնական նպատակն էր Յիսուսի առաբելութիւնը և պատգամը վկայել նոյնիսկ նահատակութեամբ:

Աստուծոյ օգնութեամբ կրնանբ անգամ մը եւս թարգմանել իր խօսբը (Աւետարանը) մեր ժամանակակից լեզուով զայն մարմնացնելով մեր առօրեայ կեանբին մէջ, որպէսզի Աւետարանը կարենայ ապրիլ և ապրելով, կարենայ ազատել այսօր ինչպէս միշտ ազատած է "ես"ին ու մեղբին գերիները: Աւետարանը թափանցելու է ոչ միայն իմացականութեան, այլ ամբողջական էութեանը մարդ արարածին: Իբր Լոյս բանականութեան, իբր Յոյս Հոգւոյ, իբր սէր անհունօրէն ջերմ սիրտի մը:

Յունուար 10, 1997

ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՅԻՍՈՒՄ՝ ՋԻԱՒՈ՞Ր ԹԷ ՀԵՏԵՒԱԿ

Այգալոյսը հազիւ իր շողերը տարածած, կը համբուրէր կարմիր հորիզոնը, ասդին երկրի որովայնէն դղրդիւններ ու ճռնչիւններ կը լսուէին. Աստուածորդի Յիսուս՝ Իր պարտութիւնը յաղթանակի վերածած էր յաղթահարելով մահն ու գերեզմանը: Անմահարար Դիւցազնը կը յայտնէր Ինքզինքը շատ մը կերպարանքներով, սակայն միշտ համեստ, պարզ և անշուք: Յիսուս չէ մոռցած Իր աշխատաւորի Մարդեղեալ հանգամանքը ու կը յայտնուի Մարիամ Մագդաղինէին որպէս պարտիզպան, խնամակալը գունագեղ ծաղիկներու ու Մշակը մարգարէաշունչ պատգամներու և բուրաստան մարդաշխարհի:

Անպարտելի Յարուցեալը չյայտնուիր որպէս փայլակնաբոց Մովսէս մը, այլ՝ հեզահամբոյր մի բանուոր: Զսլանար հովերու թեւերուն վրայ, նման Ապողոնի, հեծեալ նժոյգաբարշ կառքի, այլ հետիոտն կը բալէ դէպի Արեւմուտք, ետին թողած Երուսաղէմ քաղաքը՝ Զինք դաւադրող ու դաւաճանող կղերական բարեպաշտներուն: Դեսպանն է Ան Հօր Աստուծոյ ու Թարգմանը խորհուրդներու և տեսիլքներու: Կը բալէ Ան աննահանջ ու կը մագլցի բլուրները, կ՛իջնէ հովիտը որ գտնէ Իր շուարած ու այլայլած՝ սակայն հաւատարիմ աշակերտները՝ Կղէովպասը և անոր ընկերը:

Հեռուէն կը նշմարէ շուքի նման երկու անձեր, ու երբ կը մօտենայ անոնց, կը ճանչնայ Իր աշակերտները: Ականջ կը դնէ անոնց խօսակցութեան ու կ՛ուզէ իմանալ անոնց խռովութիւնն ու յուզումը: Զուզէր Ինքզինք անոնցմէ գերիվեր դասել, այլ՝ կը նոյնանայ անոնց, Ինքզինք՝ ուղեւորի, հետիոտն ճամբորդի կը նմանցնէ կարենալ օգնելու և աջակցելու իրենց, որպէս զի տեսնեն Ճշմարտութիւնը՝ գիրին ու տառին ետին թաքնուած Իրականութիւնը:

Յիսուս «Մօտեցաւ անոնց և սկսաւ հետերնին երթալ»: Ի՜նչ խոնարհութիւն և համեստութիւն. Անպարտելի Ախոյանը՝ Ի՛նք անոնց հետ կ՛երթայ: Մեզմէ քանի՜ՙ յօժար են երթալ հետը՛ տկարներու և շուարածներու: Բոլորս ալ կը փափաքինք ընկերանալ մեծերու, գիտնականներու և խելացի կարծուածներու:

Յիսուսի հարցումն ու խօսակցութիւնը այն օրուան կրփամարտութեան մասին չէ ու ոչ ալ ֆութպոլի կամ պէյսպոլի մրցումներու մասին, այլ՝ Իր առաքելութեան սերմերը ցանելու համար է:

Նախ կը ջանայ Ան՝ Իր աշակերտներուն շփոթութիւնը և վիշտը ամոքել: Կը հարցնէ անոնց. «Ի՞նչու տխուր էք»:

Երկու ճամբորդները կանգ կ՛առնեն «տրտում տխուր»:

Վշտահար են ու յուսահատ և չեն գիտեր ինչ պատասխանեն

այս Օտարականին: Պէ՞տ է պարզեն այս Օտարականին իրենց հաւատարմութիւնը և սէրը որ ունին Յիսուսի հանդէպ, թէ լուռ կենալու են: Չեն գիտեր թէ այս Անծանօթը, բահանայապետներո՛ւ կողմէ ղրկուած գործակալ մըն է, թէ պարզ ճամբորդ մը:

Զգողական զօրութենէ մը մղուած, Կղէովպաս կը յայտնէ իր միտքը ականջ: Ընդհատելով սակայն թէ ի՞նչպէս Երուսաղէմէ եկող ճամբորդ մը կրնայ այսքան անտեղեակ ըլլալ ազգա-կրօնական ոճիրի մը: Անծանօթը՝ պաղարիւն ու անտարբեր կեցուածքով կը հարցնէ թէ ի՞նչ է եղած դէպքը:

Մեզ հետաքրքրող յատկանշական հարցը, Յիսուսի Ինքնայայտնութիւնը չէ՛ Իր աշակերտներուն, այլ՝ աշակերտա՛ց (հաւատացեալներուն) որ Զինք թէ՛ սխալ հասկցած են և թէ Զինք չեն ճանչնար:

Պատճա՞ռը:

Որովհետեւ այս երկու ճամբորդները, որ տարիներով աշակերտած էին Յիսուսի, լսած Լերան Քարոզը, ականատես եղած շատ մը գերբնական հրաշագործութիւններու և բժշկութիւններու, կը մտածէին նման Հրեաներու, թէ Յիսուս պիտի գար ազատելու Իսրայէլը Հռոմէական բռնակալութենէն:

«Մենք կը յուսայինք՝ թէ Ա՛ն ըլլար Իսրայէլի Փրկիչը»:

Սէգ և հպարտ ազգայնամոլութիւն: Կուրօրէն ու ծայրայեղօրէն խոտոր՝ Գալիլեացի Վարդապետին նուիրագործած աստուածայայտնութենէն:

Մեզմէ բանինե՞ր, արդեօք, երկայնմտութիւնը ունին մեզի նման չմտածող և մեզի նման չհաւատացող անձերու հետ տեսակցութիւն ունենալ, առանց զանոնք անուանարկելու որպէս հերձըւածող, մոլորած, կամ հաւատէն հեռացած: Մեզմէ բանինե՞ր սիրով ու կարեկցութեամբ կը շարունակեն իրենց հանդիպումը իրենցմէ տարբեր հարանուանութեան պատկանող կամ իրենց նման չմտածող անձերու հետ:

Փեկասի Հեծեալ մը չէ՛ Յիսուս, ոչ ալ սաւառնող արծիւ մը, այլ՝ հեզ ու խոնարհ աստուածառաք Հետեւակ՝ ոտքով քալող:

Յիսուսի մարմինը փառաւորեալ է այլեւս, բնութեան օրէնքներու ենթակայ չէ, այլ այդ օրէնքները կը գերազանցէ ու անոնց կը տիրէ: Այնքան բիւրեղացած է Ան, որ դարձած է մտածումի նման արագընթաց, ճառագայթի նման լուսաւոր, անապական և անմահ: Տիեզերաճաճանչ Արարիչ Յիսուս «մտաւ անոնց հետ գիշերելու»: Ի՜նչ համեստութիւն ու մարդասիրական կարեկցութիւն ցոյց կու տայ Յիսուս երբ գիշերելու համար կը մտնէ անշուք բնակարանը իր աշակերտներուն: Իր ծնունդով փառաւորած էր ախոռը անբան անասուններուն (միթէ աշխարհս ալ մեծ ախոռ մը չէ՞) և Իր աննախընթաց յաղթութեամբ կը մտնէ մարդկային բանականութեան փարախը, լուսաւորելու Զինք ընդունողներու

մտածումը և հոգին:

Մինչեւ այսօր, Յիսուս հետիոտն բալող Անծանօթն է բոլոր անոնց հետ, որոնք Իր մասին կը խորհին կամ կը խօսին, հոգ չէ թէ զարտուղի, խոտոր կամ սխալ են իրենց համոզումներուն մէջ:

Եթէ կ՛ուզեն իսկապէս տեսնել Յիսուսը, սորվիլ ու ճանչնալ Ջինք, հրաւիրելու են այս կարծեցեալ Անծանօթը իրենց բնակարանէն ներս «մեր մօտ գիշերէ, որովհետեւ իրիկուն է, և օրը տարաժամած է»:

Աշակերտները ոչ թէ կէս բերան հրաւէր մը տուին Յիսուսի, այլ «ստիպեցին» Ջինք որ իրենց մօտ գիշերէ իրենց մութն ու խաւարը լուսաւորէ, մտածումի և ըմբռնումի ճամբաները ուղղէ:

Այսպիսի անկեղծ էակներու և անօթի ու ծարաւ հոգիներու, Յիսուս կը յայտնէ Ինքզինքը: «Եւ անոնց աչքերը բացուեցան ու ճանչցան Զայն. իսկ ինք անոնց աչքին աներեւոյթ եղաւ»:

Յիսուս՝ Ինք չաներեւոյթանար, այլ՝ աշակերտներուն աչքերը կը դադրին Ջինք տեսնելէ, «անոնց աչքին աներեւոյթ եղաւ»:

Մեզմէ իւրաքանչիւրին կեանքի ճամբորդութեան ճառուղիին վրայ Յիսուս հետիոտն կը բալէ, կը լսե՞ս Իր ոտնաձայնը, կը տեսնե՞ս այս Գալիլեացի Մարգարէն, որ անշուշտ ու համեստ ներկայ կը նայի: Մահն ու գերեզմանը յաղթահարողն է Ան: Ան ոչ թէ ներքմէ բան մը պիտի առնէ, այլ՝ բան մը նուիրելու համար ետեւդ կը բալէ:

Ստիպէ Ջինք գիշերելու համար յարկէդ ներս, մութ ու խորախորհուրդ ներքնասրահդ, որ լուսաւորէ քու խաւարդ և կարենաս տեսնել նախ ինքզինքդ ու յետոյ ճանչնալ Ջինք:

Մարտ 31, 1988
Թորոնթօ